

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2025

Rok akademicki: 2023/2024

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Główne nurty kultury światowej i polskiej XX i XXI wieku
Kod przedmiotu*	IVA1
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom studiów	studia drugiego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok I, semestr 2
Rodzaj przedmiotu	przedmiot podstawowy
Język wykładowy	polski
Koordinator	dr hab. Jolanta Kowal, prof. UR – członkini Zespołu Programowego kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	prof. dr hab. Janusz Pasterski (autor programu)

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jaki?)	Liczba pkt. ECTS
2	30								2

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zajęcia prowadzone są w formie zdalnej, jeśli wynika to z aktualnie obowiązujących przepisów).

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

- Wykład – egzamin

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza z przedmiotów: historia, wiedza o kulturze (lub filozofia albo muzyka bądź sztuka), język polski na poziomie szkoły ponadpodstawowej. Znajomość zagadnień z zakresu problemów kultury współczesnej.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie z najważniejszymi nurtami, kierunkami i osiągnięciami kultury światowej i polskiej XX i XXI wieku
C ₂	Uświadomienie wpływu procesów historycznych, społecznych i artystycznych w zakresie przemian kultury światowej i polskiej
C ₃	Przedstawienie najistotniejszych relacji między rozwojem współczesnej kultury polskiej a światowymi nurtami kulturowymi i cywilizacyjnymi.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka wszechstronnie zna i rozumie główne kierunki rozwoju współczesnych mediów oraz najnowsze stanowiska badawcze w tym zakresie. Absolwent ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę z zakresu kulturoznawstwa w Polsce i na świecie. Absolwent ma wiedzę o różnych rodzajach struktur i instytucji świata kultury, ich elementach, współdziałaniu, oddziaływaniu na społeczeństwo w różnych wymiarach i aspektach oraz posiada orientację we współczesnym życiu kulturalnym. Formułuje i analizuje problemy badawcze.	K_Wo1, K_Wo3, K_Wo6, K_Wo9
EK_02	Student/ka ma świadomość poziomu swojej wiedzy i swoich umiejętności – potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informacje z różnych źródeł pisanych i elektronicznych; rozumie potrzebę ciągłego doskonalenia się. Dobiera metody i narzędzia do realizacji określonego badania.	K_Uo9
EK_03	Student/ka ma świadomość znaczenia refleksji humanistycznej dla kształtowania się więzi społecznych.	K_Ko3

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładów

Treści merytoryczne
1. Pojęcie kultury – etymologia, historia, podstawowe rozróżnienia, definicje i typologie. Podstawowe zagadnienia terminologiczne: cywilizacja, społeczeństwo, dyskurs, antropologia – ich rola w rozwoju kulturoznawstwa, rozumienie dawne i rozpowszechnione współcześnie.
2. Wybrane elementy najważniejszych teorii kultury XIX i XX wieku oraz właściwych im metod badań kulturoznawczych – historyczna ranga i współczesna ocena koncepcji m.in.: L. Morgana (ewolucjonizm), S. Freuda i C. G. Junga (psychoanaliza), R. Benedict (wzory kultury), A. Gramsciego (marksizm kulturowy), C. Lévi-Straussa (antropologia strukturalna).

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

3. Różne narracje o XX wieku. Cezury historyczne. Historia polityczna, społeczna, gospodarcza a historia kultury XX i XXI wieku. Periodyzacje XX wieku. Kategorie syntetyczne: modernizm, postmodernizm*.
4. Kultura jako narzędzie polityki – kultura totalitarna. Kultura a władza. Polityka kulturalna. Kontrola komunikacji kulturowej. Kultura a zagadnienia dyskryminacji społecznej (feminizm, gender).
5. Główne nurty w filozofii, literaturze i teatrze XX wieku*.
6. Główne nurty w sztukach plastycznych, architekturze i muzyce XX wieku.
7. Powstanie filmu i kina. Główne nurty w sztuce filmowej XX wieku.
8. Kultura popularna (muzyka, komiks, moda, „makdonaldyzacja”, sport, turystyka, ikony popkultury) a kultura elitarna. Przemysł kulturowy*.
9. Kultura kiczu i gadżetu, kultura konsumpcji. Kulturowy fenomen telewizji.
10. Zjawisko kontrkultury i jego nurty.
11. Kultura i media. Rewolucja informatyczna i kultura Internetu. Metakultura, stringi umysłowe, kultura postpanoptyczna, cyfryzacja. Rozwój kultury w Internecie i koncepcja „kultury uczestnictwa”. Komunikacja kulturowa w dobie Internetu*.
12. Postmodernizm jako nurt kultury XX wieku – diagnozy J-F. Lyotarda (<i>Kondycja ponowoczesna</i>) a współczesne kierunki rozwoju relacji społecznych, cywilizacji europejskiej i sztuki zachodniej. Kultura postmodernizmu (filozofia, New Age, architektura, literatura, sztuki plastyczne, film).
13. Światowe procesy globalizacyjne i urbanizacyjne a „centralność” i „peryferyjność” kultury. Alterglobalizm a kultura.
14. Wielokulturowość, etnocentryzm, europocentryzm, mniejszości etniczne. Imperializm i procesy migracyjne, postkolonializm*.
15. Podsumowanie wykładu. Kultura a współczesna polityka międzynarodowa. Kultura wartości. Tradycjonalizm vs. nowoczesność.

* ozn. związek z badaniami naukowymi prowadzonymi w IPiD/UR.

B. Problematyka ćwiczeń, konwersatoriów, laboratoriów, zajęć warsztatowych

Treści merytoryczne
Nie dotyczy

3.4 Metody dydaktyczne

- Wykład problemowy i konwersatoryjny,
- wykład z prezentacją multimedialną,
- indywidualna lektura tekstów,
- wspólna interpretacja wybranych dzieł sztuki,
- dyskusja.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w., ćw, ...)
---------------	--	---

EK_01	egzamin ustny	w.
EK_02	egzamin ustny	w.
EK_03	egzamin ustny, obserwacja w trakcie zajęć	w.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Warunkiem zaliczenia przedmiotu są:

- zdanie egzaminu na ocenę pozytywną (egzamin odbywa się w formie ustnej lub pisemnej),
- obecność na wykładach,
- znajomość lektur zaleconych do egzaminu.

Kryteria oceny:

Na ocenę 2: nie zna zjawisk kulturowych, dzieł sztuki, procesów społecznych i ich wzajemnych uwarunkowań w zakresie głównych nurtów kultury światowej i polskiej XX i XXI wieku.

Na ocenę 3: zna podstawowe zjawiska kulturowe, dzieła i procesy społeczne, lecz nie dostrzega ich wzajemnych powiązań w zakresie głównych nurtów kultury światowej i polskiej. Odtwarza ogólną wiedzę podręcznikową, wymienia wybrane fakty i daty, powtarza znane interpretacje.

Na ocenę 4: zna współczesne zjawiska i procesy społeczno-kulturowe oraz ich uwarunkowania, jest obeznany/a z dziełami kultury, potrafi je interpretować, zna dokonania najwybitniejszych twórców.

Na ocenę 5: zna dokładnie współczesne zjawiska i procesy społeczno-kulturowe oraz najważniejsze dzieła sztuki, potrafi je oryginalnie interpretować z wykorzystaniem literatury przedmiotu, wskazuje zależności i uwarunkowania przemian kultury, przedstawia szczegółową wiedzę, wyciąga wnioski, stawia hipotezy.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	3
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	20
SUMA GODZIN	53
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	<i>Nie dotyczy</i>
zasady i formy odbywania praktyk	<i>Nie dotyczy</i>

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Encyklopedia kultury polskiej. Pojęcia i problemy wiedzy o kulturze, red. A. Kłoskowska, Wrocław 1991.

Epoki i kierunki w kulturze. Sztuka, literatura, muzyka, teatr, film, red. M. Wilińska, B. Działoszyński, A. Rossa, Warszawa 2008.

Kaliszewski A., *Główne nurty w kulturze XX i XXI wieku. Podręcznik dla studentów dziennikarstwa i komunikacji społecznej*, Warszawa 2012.

Włodarczyk-Kulak A., Kulak M., *O sztuce nowej i najnowszej. Główne kierunki artystyczne w sztuce XX i XXI wieku*, Warszawa 2010.

Thorne T., *Słownik pojęć kultury postmodernistycznej. Mody, kulty, fascynacje*, przeł. Z. Batko, Warszawa 1995.

Literatura uzupełniająca:

Appadurai A., *Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji*, tłum. Z. Pucek, Kraków 2005.

Barber B., *Dżihad kontra McŚwiat*, przeł. H. Jankowska, Warszawa 1997.

Bauman Z., *Płynna nowoczesność*, Kraków 2006.

Bauman Z., *Ponowoczesność jako źródło cierpienia*, Warszawa 2000.

Burszta W.J., *Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje*, Poznań 1998.

The Cambridge Companion to Modern American Culture, ed. By Ch. Bigsby, Cambridge 2006.

Encyklopedia kina, red. T. Lubelski, przed. A. Wajda, Kraków 2003.

Encyklopedia kultury polskiej XX w., t. 4: *Od awangardy do postmodernizmu*, pod red. G. Dziamskiego, Wrocław 1996 (tu rozdz. *Postmodernizm, Postmodernizm a muzyka, Postmodernizm i film, Postmodernizm w architekturze*).

Gandhi L., *Teoria postkolonialna: wprowadzenie krytyczne*, tłum. J. Serwański, Poznań 2008.

Kontrkultura. Co nam zostało z tych lat?, red. W. J. Burszta, M. Czubaj, M. Rychlewski, Warszawa 2005.

Castells M., *Spółeczeństwo sieci*, przeł. M. Marody, K. Pawluś, J. Stawiński, S. Szymański, Warszawa 2007.

Dziamski G., *Nowoczesność po ponowoczesności*, Poznań 2007.

Eco U., *Semiologia życia codziennego*, przeł. J. Ugniewska, P. Salwa, Warszawa 1996.

Estreicher K., *Historia sztuki w zarysie*, Kraków 1988.

Golka M., *Cywilizacja. Europa. Globalizacja*, Poznań 1999.

Golka M., *Imiona wielokulturowości*, Warszawa 2010.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005.

Krąpiec M.A., *U podstaw rozumienia kultury*, Lublin 1991.

Konsumpcja: istotny wymiar globalizacji kulturowej, red. A. Jawłowska, M. Kempny, Warszawa 2005.

Kultura w czasach globalizacji, red. M. Jacyno, A. Jawłowska, M. Kempny, Warszawa 2004.

Kłoskowska A., *Kultura masowa. Krytyka i obrona*, Warszawa 2005.

Literatura Europy. Historia literatury europejskiej, red. A. Benoit-Dusauso, G. Fontaine, Gdańsk 2009.

Obszary kultury, red. J. Pasterska, S. Uliasz, Rzeszów 2011.

Od kontrkultury do popkultury, red. M. Golka, Poznań 2002.
Pasterski J., *Inne wyzwania. Poezja Bogdana Czaykowskiego i Andrzeja Buszy w perspektywie dwukulturowości*, Rzeszów 2011 (tu rozdz. *Emigracja w problemy zmiany kulturowej*).
Pisarze świata. Słownik encyklopedyczny, red. J. Skrunda, Warszawa 1999.
Płużewski J., *Historia filmu*, Wrocław 1995.
Pomian K., *Europa i jej narody*, przeł. M. Szpakowska, Warszawa 2009.
Sequel. Dalsze przygody kultury w globalnym świecie, red. W.J. Burszta, W. Kuligowski, Warszawa 2005.
Tietz J., *Historia architektury XX wieku*, przeł. E. Gola, Kolonia 2001.
Tyszkiewicz J., Czapiewski E., *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2012.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej